

com a *tx*, normal en mossàrab. Hi ha una coincidència curiosa amb uns mots cèltics que es poden agrupar entorn dels iríl. ant. *crocenn*, *clocenn*, però encara que hi hagi algun detall torbador, és per una casualitat, de la qual no ens cal preocupar-nos gaire, ni inquietar-nos-en, essent tan clara l'etim. romànica; altrament diversos punts referents al grup cèltic no semblen estar ben establerts: en part es tracta de formes arcaïques i mal documentades.² De tota manera és evident que l'Horta val. i tot el valencià és la zona de la nostra llengua on menys es poden esperar afinitats cèltiques.

En canvi ja hem de tenir molt menys dubtes sobre la conveniència de tenir en compte, en l'estudi de *clòtxina* i dels representants hispànics de COCHLEA, l'existència d'un probable continuador d'aquest en hispano-àrab, com a element rebut del mossàrab. Un *qáuqana* «mollusque rampant à coquille» figura, segons Dozy (*Suppl.* II, 420), en Ibn Beklarîš, el jueu d'ascendència mossàrab oriental, que escriví el seu tractat per al rei otomà de Saragossa c. 1105-10; traduït «caracol» per *PALC.*, i també *qáuqana* *al-^oajin* «cuenca del ojo» (*ain* 'ull') i *qáuqan al-bahr* «ostia, pescado» (*bahr* 'mar'), figura ja en el nostre *RMA.* amb el significat de 'tortuga' i *al-qáuqan al-guryân* 'llimac'. Res més de semblant no consta en cap font àrabiga oriental ni magrebina (passat d'un *kwkara* «asticot employé par les pêcheurs» afegit en les últimes eds. del dicc. algerià de Beaussier, 1931, que no consta si s'ha de vocalitzar *kauk-* o *kúk-*; per tant, i atès el significat i la *k*, sembla que s'ha de separar del mot hispano-àrab i veure-hi més aviat un mot de la família del nostre *cuc*).

Sembla, doncs, cosa ben establerta que aquesta paraula en àrab no és semítica ni africana,³ i per més que ni Simonet en parlí ni Dozy ho digui, és probable que sigui, almenys amb caràcter predominant, una herència mossàrab. Tesi almenys ben sostenible és que sigui un dels continuadors de COCHLEA/CLOCILA, més que més tenint en compte la forma glossemàtica *clauculas* que ja he indicat. Entre altres coses es podria conjecturar si CLOCLIA arabitatzat en boca de moros del SE. hispànic, per influència del sistema sil·làbic de l'àrab, fou transposat en KOLKLIJA; i que, transposant *-klj-* en *-qel-* més tardanament que en la zona valenciana, ja no atribuïa a temps per palatalitzar la oclusiva i així hi restà la síl·laba medial com a *-qe-* > *-qa-*; llavors una doble dissimilació de les dues *-ll-* hauria conduït a canviar la segona en *-n-*, com en el val. *clòtxina*, i a canviar la primera, vocalitzant-la en *-y-*.

Explicació complexa, i que deixa incerts i oberts a especulació bastants detalls. En particular és difícil admetre aquesta dissimilació on no hi hauria consonant dissimilant immo modificada, sinó dissimilades totes dues. Potser a atènyer aquest resultat hi ajudaria la repugnància del sistema àrab a admetre arrels quadrilíteres, que en canvi no feia oposició a estructures del tipus de *kaukab* 'estel', *káikam* o *káikab* 'lledó' (veg. ací CAICÓ). Però la cosa més convincent és admetre que en *qáuqana* hi ha influència d'algun sinònim, en particular el nostre *cauquilla/coquille* i el romànic

CONCHULA > cast. *concha*. En conclusió d'això, pel que fa al nostre *clòtxina*: és versemblant que hi hagi alguna relació entre el mot valencià i aquest mossàrab arabitatzat *qáuqana*, però aquest contacte està ericivat d'incertituds, i en bona part resta discutible, no sols problemàtic.

DERIV.: Havent passat COCHLEA a CLOCILA es pot conjecturar que el dim. COCHLEOLA es canviés paral·lelament en *CLOCILOLA i, amb trasposicions i assimilacions causades per un intermediari àrab, i sonoritzant per arabització, *çilçilola > mall. *gingerola* 'tapadora de cert caragol de mar' (*AlcM*) (ajudant-hi, o no, contactes secundaris amb els grups de CARAGOL i de CONCA).

¹ No *musclos* sinó *clochines*, «Las Provincias», 22-iv-75, 23. — ² Els millors celtòlegs coincideixen que l'iríl. ant. *crocenn* és 'pell' i que hi hagué un gal CROCINA explicat en una glossa com «mastruga» (pell amb què es vestien els antics celtes): Loth, *RCelt.* xxxvii, 324; Weisgerber, *Die Spr. d. Festlandk.*, 56; Pokorny, *IEW*, 943.1 els dóna una etimologia ieur. satisfactòria, junt amb el ky. *croen* 'pell'. Però Pedersen, *VglKeltGr.* I, 418 (amb Buck, *Ieur. Synonyms*, 4.202, 3) porten iríl. ant. *clocenn* = bret. *klopenn* 'crani' (potser cpt. d'iríl. ant. *cloch* 'pedra' i KJENNNO- 'cap'). El que ja ens torba més és que també se cita un ky. *cragen* i *crogen* «coquille» = còrn. *crogen* i bret. *krogen*, que podrien ser prolongacions d'un cèlt. ant. KROK-ENĀ, segons Victor Henry, *Voc. Étym. Breton*, el qual dubta si s'han d'atansar amb el gr. *κόγχη* 'conquilla'. Als no celtistes però familiaritzats amb les dificultats i imperfeccions de la filologia cèltica aquest conjunt ens dóna la impressió de mots no prou ben establerts, i que hom ha relacionat (en part probablement a tort) cercant d'eliminar obscuritats que de moment resten poc aclarides. — ³ El mot bereber deu ser aqueix *taglalt/ajljal* que Lerchundi porta com a traducció de *caracol* (si bé cf. àr. *gull*, plural *aqlál* equivalent marroquí de *argolla*).

CLOURE, del ll. CLAUDÈRE 'tancar'. □ 1.ª doc.: S. XIII (en part en variants *clósir*, *cloïr*): Llull, *VidesR*, *CostTort.*; el participi *clos*, *cosa* ja Ss. x i XI.

La concurrència amb el pre-romà *tancar*, verb tan vigorós en la nostra llengua, va fer que des dels orígens *cloure* tendís a quedar per a matisos més abstractes o translàtics, sovint especialitzats. No manquen antigament excepcions, sobretot amb finalitat intensiva: «aquels qui aquels forats e finestres hi auran feyts, deven-los *tancar e cloure*». Predomina llavors, sobretot en textos de color lingüístic nòrdic, una variant *cloïr*, en fonètica dialectal *clósir* o *clausir*: vegeu-ne uns quants testimonis en el gloss. de les *VidesR*, també en el derivat *enclausir*, i, en el part. p. *enclusida*, per més que també hi ha el participi *enclaus* (que deu correspondre a *encloure* infinitiu = *encloure* en fonètica no dialectal). En els documents rossellonesos, aplicat especialment a la sortida d'un cor-